

Наведений фрагмент патенту призначений для вузькоспеціалізованої аудиторії. Широка насиченість спеціальної лексики, складна синтаксична будова речень, використання складних граматичних конструкцій, ухилення від вживання засобів логічної експресивності зумовлюються суворими нормами до стилю і мовлення патентної документації.

(2) *The leaves add a variety of nutrients, such as nitrogen, phosphorus, potassium, magnesium and calcium. If Muth applies six inches of leaves, the maximum allowed under state nutrient management regulations, it equals 20 tons of dry matter per acre. That influx of organic matter really helps the soil, but at first, the leaves also tie up nitrogen. He doesn't mind if his hay is a little nitrogen-starved its first year – it's not his main cash crop – but he really sees benefits in the second year of hay production (The New American Farmer, 2005, p. 90).*

Фрагмент науково-популярної статті, розрахованої на широке коло читачів, характерний уживанням спеціальної лексики, простих синтаксичних конструкцій, прямої мови (у прикладі не проілюстровано), засобів логічної експресивності. Отже, **висновок** про взаємоадаптацію самоорганізованої системи та її мовленнєвого середовища існування релевантний і для англомовного наукового агротехнічного дискурсу. В наведених фрагментах тексту спеціальні параметри порядку – термінологічність, раціональна інформативність мовних засобів, емпіричність та інтерсуб'єктивність – підкорюються головному параметру порядку; він погоджує цілі та інтенції дискурсу, обирає мовні засоби, конструкції, стилістичні прийоми, приклади тощо. До **перспективних** напрямів о дослідження англомовного наукового агротехнічного дискурсу відносимо: застосування синергетичних положень при аналізі англомовного наукового агротехнічного дискурсу; дослідження концептосфери англомовного наукового агротехнічного дискурсу.

Література

- Арнольд И. В. Основы научных исследований в лингвистике : учеб. пособ. / И. В. Арнольд. – М. : Высш. шк., 1991. – 140 с.
- Белокопытов Ю. Н. Невербальное общение как параметр порядка в самоорганизующейся команде менеджеров / Ю. Н. Белокопытов // Мир науки, культуры, образования. – Горно-Алтайск : РМНКО, 2013. – № 1 (38). – С. 38–43.
- Домброван Т. И. Синергетическая модель развития английского языка: [монография] / Т. И. Домброван. – Одесса : КП ОГТ, 2014. – 400 с.
- Кротков Е. Научный дискурс: философско-методологический анализ [Электронный ресурс] / Е. Кротков // Журнальный клуб Интелрос «Credo New» – 2014. – №3. – Режим доступа : http://www.intelros.ru/readroom/credo_new/k3-2014/25369-nauchnyy-diskurs-filosofsko-metodologicheskiiy-analiz.html.
- Пихтовникова Л. С. Лингвосинергетика: основы и очерк направлений : [монография] / Л. С. Пихтовникова. – Х. : ХНУ им. В. Н. Каразина, 2012. – 180 с.
- Пільгуй Н. М. Англомовний науковий агротехнічний дискурс: лінгвостилістичний та прагматичний аспекти : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / Н. М. Пільгуй; Запорізький. нац. ун-т. – Запоріжжя, 2014. – 238 с.
- Пихтовникова Л. С. Синергія стилю байки : німецька віршована байка 13–20 ст. : [монографія] / Л. С. Пихтовникова. – Х. : Бізнес Ін форм. – 1999. – 220 с.
- Хакен Г. Синергетика / Г. Хакен / [под ред. Ю. Л. Климонтовича и С. М. Осовцева]. – М. : Мир, 1980. – 404 с.
- Храмченко Д. С. Модификация параметров порядка прагма-семантической системы как тенденция в развитии современной англоязычной бизнес-коммуникации [Электронный ресурс] / Д. С. Храмченко // Гуманитарный вектор. Серия: Филология, Востоковедение. – М., 2013. – № 4 (36). – С. 116–120. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/modifikatsiya-parametrov-poryadka-pragma-semanticheskoy-sistemykak-tendentsiya-v-razvitiy-sovremennoy-angloyazychnoy-biznes>.
- Haken H. Information and Self-organization : A Macroscopic Approach to Complex Systems / Hermann Haken. – 2nd enlarged ed. – (Springer Series in Synergetics) – Berlin : Spriger-Verlag, 2000. – 226 p.
- Pichtownikowa L. Synergie des Fabelstils: Die deutsche Versfabel vom 13.–21. Jahrhundert / L. Pichtownikowa. – Aachen : Shaker Verlag, 2008. – 322 S.

УДК: 811.111: 001.891

ПОЛГОРОДНИК Д. В.

(Запорізький національний університет)

МЕТОДИКА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТІВ ТА ЇЇ ПЕРЕВАГИ

Статтю присвячено методологічним засадам дослідження концептів. Охарактеризовано особливості лінгвокогнітивного та лінгвокультурологічного підходів до аналізу концептів, представлено огляд методик їх дослідження. Приділено увагу

особливостям асоціативного та рецептивного експериментів, обґрунтовано їх переваги в дослідженні особливостей картин світу, що формуються в полілінгвальних культурах.

Ключові слова: концепт, методи аналізу концепту, вільний асоціативний експеримент, рецептивний експеримент.

Полгородник Д. В. Методика експериментального дослідження концептів та її переваги. Стаття присвячена методологічним основам дослідження концептів. Охарактеризовані особливості лінгвокогнітивного та лінгвокультурологічного підходів до аналізу концептів, представлений огляд методик їх дослідження. Уделено увагу особливостям асоціативного та рецептивного експериментів, обґрунтовано їх переваги в дослідженні особливостей картин світу, які формуються в полілінгвальних культурах.

Ключевые слова: концепт, методы анализа концепта, свободный ассоциативный эксперимент, рецептивный эксперимент.

Polgorodnyk D. Methods of the Experimental Study of the Concepts and their Benefits. The article is devoted to methodological foundations of the study of concepts. The paper addresses the main features of linguo-cognitive and linguocultural approaches to the analysis of concepts with the overview of the main methods of their research (conceptual analysis, cognitive semantic analysis, frame analysis, linguocultural analysis, corpus based analysis). Despite the effectiveness of methods listed above, none of them (taken separately) can provide a true and fair presentation of the phenomenon under analysis, especially in cases where the object of study belongs to the context believed in by culture-bearers but alien to the researcher. In order to reduce the subjectivity of interpretation of the data it is advisable to use the experimental methods in the analysis of concepts. The article focuses on the peculiarities of the free association experiment and the receptive experiment. Associative experiment allows to reconstruct the relations of language units in the linguistic consciousness of native speakers and to specify the peculiarities of the occurrence of these units in language consciousness. The results of associative experiment provide meaningful data on the impact of gender, age, professional specificity in the understanding of the meaning of lexical item that represent culture-significant concepts. The advantage of this method is also reflected in the fact that it can reveal more distinctive features of the concept, and through the frequency of reactions to define the relevance of these features in language consciousness. The receptive experiment aims at discovering the specifics of understanding and perception of a concept, its subjective definition. It allows to obtain more information about the understanding of specific units in the process of concept verbalization. Thus, the benefits of the methods of the experimental study of the concepts in the study of the features of the worldview are stated in the research.

Key words: concept, the methods of concept analysis, free association experiment, receptive experiment.

Сучасне мовознавство характеризується підвищенням уваги до вивчення концептуальних картин світу, особливостей їх вербальної актуалізації [Кубрякова 2005; Пименова 2003; Шмелев 2002]. Усвідомлення того, що через мовні одиниці репрезентовано складні ментальні утворення, спричинило до переорієнтації лінгвістичних розвідок у міждисциплінарну площину. Зростає актуальність культурологічної та когнітологічної інтерпретації мовних фактів [Аскольдов 1997; Васюкова 2014; Попова 2006; Стернін 2011; Voroditsky 2001]. У зв'язку з цим, важливим виявляється питання ефективності методів і прийомів дослідження концептів як складників етнічної картини світу.

Мета статті: розглянути існуючі підходи до аналізу концептів, методи їх ідентифікації та інтерпретації. **Основне завдання:** довести переваги експериментальних методик у дослідженні мовної картини світу, що формується у полілінгвальних культурах.

Об'єкт дослідження становлять лінгвокогнітивний та лінгвокультурологічний підходи до вивчення концептів, а **предмет** – методи ідентифікації та інтерпретації концептів.

В лінгвістиці застосовуються різні підходи до аналізу концептів, вибір яких зумовлений типом досліджуваного концепту, метою дослідження, специфікою матеріалу. Проте при всьому різноманітті можна говорити про два найбільш обґрунтовані – лінгвокогнітивний [Ахманова 1969; Аскольдов 1997; Болдирев 2000; Стернін 2001; Кубрякова 2005; Верещагін 2005; Попова 2007а; Приходько 2008] та лінгвокультурологічний [Степанов 1997; Карасик 2001; Красных 2003; Маслова 2004].

У межах лінгвокогнітивного напрямку актуальні дослідження «семантики одиниць, які репрезентують в мові той чи інший концепт» [Попова 2006, с. 14]. Концепт тлумачиться як комплексна ментальна одиниця, яка в процесі розумової діяльності актуалізує ті чи ті кванти змісту. Цілком слушно зауважують Попова З. Д. та Стернін І. А. стосовно того, що «мовні засоби необхідні не для існування концепту, а для вираження його змісту» [Попова 2001, с. 37-38]. Тому окремі концептуальні ознаки можуть залишатися вербально невираженими. Визначення концепту як «основного осередку культури в ментальному світі людини» [Степанов 1997, с. 41] характеризує лінгвокультурологічний підхід. Стверджується, що «лінгвокультурний концепт має конкретну мовну репрезентацію <...> [a] на ментальному рівні є сукупністю уявлень про різні одиниці матеріальної і духовної культури – артефакти культури, базові національні цінності, норми поведінки» [Санков 2015, с. 9].

Отже, лінгвокогнітивний підхід в дослідженні концептів передбачає вивчення культури і навколишнього світу через свідомість індивіда. З лінгвокультурологічної точки зору концепт вважається головною одиницею культури та є результатом культурних знань людини. Відмінність між двома зазначеними підходами полягає в тому, що «для когнітивіста одному концепту відповідає одна мовна одиниця; для лінгвокультуролога концепт має властивість поліапелювання, тобто реалізується за допомогою низки різнорівневих одиниць» [Слышкин 2004, с. 30]. Отже, ці підходи до визначення концепту доповнюють одне одного.

Залежно від ракурсу дослідження обираються і методи (концептуального [Васюкова 2014; Габриелян 2016; Санков 2015; Селин 2011; Фрасинюк 2014; Черненко 2016], семантико-когнітивного [Габриелян 2016; Черненко 2016], фреймового [Черненко 2016] чи лінгвокультурологічного [Пименова 2003; Селин 2011; Фрасинюк 2014]) аналізу. Попри результативність цих методів, жоден з них (застосований окремо) не забезпечує повної та об'єктивної картини досліджуваних явищ, особливо у тих випадках, коли об'єктом вивчення обираються зовнішні по відношенню до дослідника системи мови і культури. Зменшити суб'єктивність інтерпретації отриманих даних можливо за допомогою експериментальних методик аналізу концептів, які, на жаль, недооцінені в сучасній лінгвокогнітології та лінгвокультурології.

Концептуальний аналіз спрямований на «виявлення парадигми культурно значущих концептів і опис її концептосфери» [Бабенко 2000, с. 80]. Цей підхід пов'язаний з дослідженням «ментальних або психічних ресурсів нашої свідомості і тієї інформаційної структури, яка відображає знання і досвід людини» [Кубрякова 1997, с. 90], тому «концептуальний аналіз є аналізом одних концептів за допомогою інших» [Жаботинская 1997, с. 4]. Фактично, методика концептуального аналізу – це сукупність методів і прийомів, що мають на меті дослідити концепт як одиницю мовної картини світу, змодельовати його структуру, виділити інформаційно-поняттєве та інтерпретаційне поля, встановити зв'язки з іншими концептами.

Метод семантико-когнітивного аналізу передбачає «дослідження лексичної і граматичної семантики мови як засобу доступу до змісту концептів» а також «засобу їх моделювання від семантики мови до концептосфери» [Попова 2007б, с. 172]. Цей підхід свідчить, що «шлях дослідження «від мови до концепту» є найбільш надійним, і що аналіз мовних засобів дозволяє найбільш простим і ефективним способом виявити ознаки концептів і їх змодельовати» [Попова 2007б, с. 179].

Важливу роль у дослідженні концептів відіграє фреймовий аналіз. Фрейми розуміють як когнітивну структуру, засновану на ймовірному знанні про типові ситуації [Минский 1979, с. 7]. Порівняльний аналіз фреймової організації концептів дозволяє охарактеризувати їх універсальні і національно-специфічні риси в різних лінгвокультурах, оскільки фрейми висвітлюють те, що є характерним або типовим в певному соціумі з його етно- та соціокультурними особливостями [Макаров 2003, с. 98].

Лінгвокультурний метод [Пименова 2003, с. 28; Карасик 2004, с. 118; Попова 2007а; Стернин 2001, с. 58-65] передбачає виокремлення складників концепту – його ядра (базового шару, що відображає чуттєві властивості, ознаки предмета); абстрактних шарів (які відображають певний етап осмислення буттєвих ознак); інтерпретаційного поля концепту (оцінку змісту концепту носіями культури).

Вищезазначені методи дослідження концептів дають змогу визначити і систематизувати основні мовні засоби, що репрезентують концепт в лексикографічних джерелах, різних видах текстів; проаналізувати дериваційні, образні зв'язки концепту; встановити сукупність класифікаційних і диференціальних ознак концепту, виявити серед них найбільш значущі. На наш погляд, основним недоліком цих методів є суб'єктивність інтерпретації отримуваних дослідником даних, які можуть не узгоджуватися із комунікативною практикою носіїв культури. Усвідомлення цього факту стимулювало залучення значних за обсягом корпусних даних [Габриелян 2016; Селин 2011].

Метод корпусного аналізу набув значної популярності в останні роки завдяки можливості швидко отримати велику вибірку матеріалу, проаналізувати різні аспекти вживання лексем і отримати об'єктивні висновки, ґрунтуючись на конкретних статистичних даних. На думку дослідників, «дослідження великих корпусів може надати дані про частотність і використання лінгвістичних метафор, які було б важко отримати іншим способом» [Deignan 1999, с. 177], а також «визначити моделі використання лексем швидше, ніж за допомогою інтуїції або аналізу окремих текстів, оскільки слова і словосполучення автоматично виділяються з корпусу і класифікуються» [Deignan 1999, с. 178]. Загалом, «корпусний метод є надійним методом аналізу реальних слововживань у природному мовному середовищі» [Молодкіна 2009, с. 170].

Інші можливості для аналізу концептів надають експериментальні методики, запозичені з психологічних та соціолінгвістичних досліджень [Белянин 2003]. Завдяки ним відбувається доповнення та узагальнення змісту концептів, виявленого в результаті аналізу лексикографічного та текстового матеріалу. При достатній кількості інформантів результати експерименту можуть розглядатися як репрезентація тих елементів концепту, які є національно значущими – дослідження починає відображати специфіку групових, а не індивідуальних концептів [Красных 2003, с. 61].

В концептуальних дослідженнях апробовані методи асоціативного і рецептивного експериментів [Попова 2007а, с. 115-118]. Асоціативний експеримент дозволяє «реконструювати зв'язки мовних одиниць різного характеру в мовній свідомості носіїв лінгвокультур <...> і з'ясувати, як у мовній діяльності реалізуються компоненти свідомості носіїв даної мови» [Фрасинюк 2014, с. 55]. Результати асоціативного експерименту дають важливу інформацію про наявність гендерної, вікової, професійної специфіки в розумінні значень лексем, які репрезентують концепти в мові [Захарова 2013, с. 225]. В ході асоціативного експерименту чітко виявляється національно-культурна специфіка [Волков 1994, с. 167] картини світу. За допомогою цієї методики «можна робити висновок про особливості функціонування мовної свідомості людини і способи побудови мовного висловлювання, яке зазвичай не усвідомлюються носіями мови і не виявляється іншими способами дослідження» [Уфимцева 2001, с. 4-5].

Отже, асоціативний експеримент є цінним для розуміння індивідуальних особливостей різних культур та може розглядатися як «специфічний для даної культури і мови «асоціативний профіль» образів свідомості, що інтегрує в собі розумові та чуттєві знання конкретного етносу» [Уфимцева 2001, с. 67]. Переваги зазначеного методу вбачаємо в тому, що він дозволяє виявити більше різних ознак концепту, а через частотність реакцій – актуальність цих ознак у свідомості носіїв культури. Варто відзначити, що інтерпретація результатів експерименту за участю представників «полілінгвальних» [Приходько 2014] культур має свої особливості. Отримані асоціативні поля слів-стимулів дозволяють досліджувати етнокультурну специфіку мовної свідомості (тобто «образ світу тієї чи тієї культури» [Заморщикова 2009, с. 428]), в якій поєднуються важливі елементи взаємодіючих систем. Значення, що актуалізуються, допомагають побудувати семантичне поле слова, а отже, простежити точки перетину лінгвокультур [Этманова 2006].

Доцільність проведення вільного асоціативного експерименту пояснюється тим, що «психолінгвістичне значення» (тобто «впорядкована єдність всіх семантичних компонентів, які реально пов'язані з даною звуковою оболонкою в свідомості носіїв мови» [Стернин 2011, с. 99]), часто відрізняється від лексикографічної репрезентації (або «лексикографічного значення», яке можна розглядати як «сукупність основних, ядерних сем значення, що відображають <...> основний зміст значення» [Стернин 2011, с. 13]). Іншими словами, у мовній свідомості носіїв культури ключове слово може мати більший або менший обсяг та іншу ієрархію ядерно-периферійних значень, ніж лексеми у словниках, завдяки чому під час проведення вільного асоціативного експерименту психолінгвістичне значення уточнює результати аналізу словникових дефініцій.

Досвід когнітологічних досліджень доводить, що експериментальні методики дозволяють отримати відомості не тільки стосовно репродуктивного досвіду мовців, але також відомості стосовно особливостей рецепції концептів носіями культури і мови (див. сприйняття концепту часу в умовах китайсько-англійського білінгвізму [Boroditsky 2001]). Рецептивний експеримент є різновидом спрямованого асоціативного експерименту, але і має за мету з'ясувати особливості розуміння, сприйняття концепту, його суб'єктивні дефініції [Попова 2006, с. 130]. Він дозволяє отримати додаткові відомості щодо розуміння значень конкретних вербалізаторів концептів носіями мови. Високий рівень достовірності даних, отриманих з використанням експериментальних методик, не викликає сумнівів [Васюкова 2014; Фрасинюк 2014; Черненко 2016; Boroditsky 2001; Sökmen 1993]. Проте результативність експерименту залежить від правильного добору інформантів, коректного укладання анкети та інтерпретації отриманих даних.

У процесі обрання інформантів необхідно брати до уваги їх соціальну ідентичність. З метою виявлення соціальної приналежності респондентів перший блок питань в анкеті містить питання для визначення вікових [Буренина 2001; Chambers 2009; Eckert 1997], гендерних [Белянин 2000; Буренина 2001; Гетте 2004; Караулов 1987; Labov 2001], географічних [Labov 2001] та національних [Labov 2001] особливостей інформантів, їх освітнього рівня [Буренина 2001] та рівня володіння досліджуваною (досліджуваними) мовою (мовами) [Labov 2001]. Необхідність соціальної ідентифікації інформантів пояснюється їх зв'язками із різними шарами «когнітивного простору»: (а) індивідуальним когнітивним простором – «певним чином структурованої сукупності знань і уявлень, якими володіє будь-яка мовна особистість» та (б) колективного когнітивного простору – структурованої сукупності знань та уявлень, спільних для членів конкретної соціальної групи (гендерної, професійної, вікової тощо) [Красных 2003, с. 61].

Використання цих критеріїв є важливим, оскільки дослідники [Попова 2006, с. 36; Шмелев 2002, с. 15] неодноразово звертали увагу на відмінності, що виявляються у колективних картинах світу. Такі відмінності помітні, зокрема, в наборі ключових концептів; особливостях понятійної, образної та оцінної складових концептів; виборі пріоритетних засобів вербалізації. Отже, залучення представників різних верств суспільства забезпечить багатомірність і повноту отриманої дослідником інформації. Інтерпретація отриманих даних вимагає урахування не тільки якісних, а й кількісних показників [Джамбаева 2013, с. 18]. Кількісні показники стосуються рівня стереотипності реакцій, кількості різних реакцій на слово-стимул та ймовірності їх виникнення. Особливістю стереотипних реакцій є автоматична в свідомості індивіда актуалізація зв'язків, що виникають на основі суміжності або подібності. Поодинокі реакції засновані на індивідуальному зближенні уявлень і понять за суміжністю або подібністю. Для виявлення типових для даного соціуму асоціацій релевантними є саме частотні реакції.

Висновки і перспективи. Дослідження концептів за допомогою концептуального, семантико-когнітивного, фреймового, лінгвокультурного аналізу дозволяють отримати лише часткову інформацію стосовно формування концептуальної картини світу та особливостей її мовної об'єктивації. Очевидною буде перевага досліджень із застосуванням методики експериментального аналізу концептів, що забезпечить отримання даних про стійкі і варіативні елементи в змісті концепту, а також спільні та специфічні концептуальні ознаки, релевантні для різних представників полілінгвальних культур.

Перспективою дослідження є апробація комбінованої методики аналізу ключових концептів картин світу, що формувалася в умовах англо-ірландського білінгвізму.

Література

- Аскольдов С. А. Концепт и слово / С. А. Аскольдов // Русская словесность. От теории словесности к структуре текста. Антология / Под ред. В. П. Нерознака. – М. : Academia, 1997. – С. 267-279.
Ахманова О. С. Основы компонентного анализа / О. С. Ахманова, М. М. Глушко. – М. : Издательство Моск. ун-та, 1969. – С. 12-17.

- Бабенко Л. Г. Лингвистический анализ художественного текста / Л. Г. Бабенко, И. Е. Васильев, Ю. В. Казарин. – Екатеринбург : Изд-во Урал. гос. ун-та, 2000. – 534 с.
- Белянин В. П. Основы психолингвистической диагностики. (Модели мира в литературе) / В. П. Белянин. – М. : Тривола. – 2000. – 248 с.
- Болдырев Н. Н. Когнитивная семантика / Н. Н. Болдырев. – Тамбов : Изд-во Тамб. Гос. ун-та, 2000. – 123 с.
- Буренина Н. В. Психолингвистический аспект поведения мужчин и женщин во время интервью / Н. В. Буренина // Материалы VI научной конференции молодых ученых (Мордовский госуниверситет). – Саранск : Изд-во СВМО, 2001. – С. 101-105.
- Васюкова Н. В. Лінгвокультурологічні та лінгвопрагматичні риси Інтернет-реклами військової сфери (на матеріалі англійської, російської, української, французької мов) : автореф. дис. на здобут. наук. степеня канд. філол. наук : спец. 10.02.15 – загальне мовознавство / Васюкова Наталія Віталіївна. – К., 2014. – 20 с.
- Верещагин Е. М. Язык и культура / Е. М. Верещагин, В. Г. Костомаров. – М. : Индрик, 2005. – 1038 с.
- Волков В. В. Введение в психолингвистику / Валерий Вячеславович Волков. – Ужгород : Ужгородск. гос. ун-т, 1994. – 199 с.
- Габриелян А. А. Языковое выражение концептов «улыбка / смех» в английском языке : автореф. дис. на получ. уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 – германские языки / Габриелян Анна Артуровна. – М., 2016. – 24 с.
- Гетте Е. Ю. Речевое поведение в гендерном аспекте: проблемы теории и методики описания : дис. на получ. уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.19 – теория языка / Гетте Елена Юрьевна. – Воронеж, 2004. – 268 с.
- Джамбаева Ж. А. Ассоциативный эксперимент: методологические основы / Ж. А. Джамбаева // Вестн. Евраз. нац. ун-та им. Л. Н. Гумилева. – Астана : РИО ЕНУ им. Л. Н. Гумилева, 2013. – №1 (92). – Гуманитарные науки. – С. 17-21.
- Заморщикова Л. С. Этнокультурная специфика образа мира народов Севера в условиях глобализации / Людмила Софроновна Заморщикова // Языковое и культурное разнообразие в киберпространстве. Сборник материалов международной конференции (Якутск, 2–4 июля 2008 г.) / Сост. Кузьмин Е. И., Плыс Е. В. – М. : МЦБС, 2010. – С. 428-439.
- Захарова Т. В. К вопросу о методике лингвокогнитивных исследований / Захарова Татьяна Владимировна, Щербина Валентина Евгеньевна // Вестник Челябинского государственного педагогического университета. – Челябинск : Челябинский государственный педагогический университет 2013. – Выпуск 9. – С. 222-230.
- Жаботинская С. А. Когнитивная лингвистика : принципы концептуального моделирования / С. А. Жаботинская // Лінгвістичні студії. – Черкаси : Сіач, 1997. – Вип. 2. – С. 3-11.
- Карасик В. И. Лингвокультурный концепт как единица исследования / В. И. Карасик, Г. Г. Слышкин // Методологические проблемы когнитивной лингвистики : Сб. науч. тр. / Под ред. И.А.Стернина. – Воронеж : ВГУ, 2001. – С. 75-80.
- Карасик В. И. Языковой круг : личность, концепты, дискурс / В. И. Карасик. – М. : Гнозис, 2004. – 390 с.
- Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность / Ю. Н. Караулов. – М. : Наука, 1987. – 262 с.
- Красных В. В. «Свой» среди «чужих»: миф или реальность? / В. В. Красных. – М. : Гнозис, 2003. – 375 с.
- Кубрякова Е. С. Концептуальное пространство языка : Сб. науч. тр., посв. юбилею проф. Н.Н. Болдырева / Е. С. Кубрякова. – Тамбов : Изд-во ТГУ им. Г.Р. Державина, 2005. – 38 с.
- Кубрякова Е. С. Краткий словарь когнитивных терминов / Е. С. Кубрякова, В. З. Демьянков, Ю. Г. Панкрац, Л. Г. Лузина ; Под общей редакцией Е. С. Кубряковой. – М. : Филол. ф-т МГУ им. М. В. Ломоносова, 1997. – 245 с.
- Макаров М. Л. Основы теории дискурса / М. Л. Макаров. – М. : ИТДГК «Гнозис», 2003. – 280 с.
- Маслова В. А. Когнитивная лингвистика : учеб. пособие / В. А. Маслова. – М. : Тетра Системс, 2004. – 256 с.
- Минский М. Фреймы для представления знаний / М. Минский. – М. : Академия, 1979. – 151 с.
- Молодкина Ю. Н. Синестетические номинации запаха в лингвистике большого корпуса (на материале американских художественных текстов) / Ю. Н. Молодкина // Известия РГПУ им. А.И. Герцена. – СПб : Издательство РГПУ им. А. И. Герцена, 2009. – № 101. – С. 169-172.
- Пименова М. В. О типовых структурных элементах концептов внутреннего мира (на примере концепта душа) / М. В. Пименова // Язык. Этнос. Картина мира : Сб. науч. тр. / Отв. ред. М. В. Пименова. – Кемерово : Графика, 2003. – С. 28-39.
- Попова З. Д. Когнитивная лингвистика / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – М. : АСТ: Восток – Запад, 2007а. – 315 с.
- Попова З. Д. Очерки по когнитивной лингвистике / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – Воронеж : изд-во «Истоки», 2001. – 191 с.
- Попова З. Д. Семантико-когнитивный анализ языка. Монография / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – Воронеж : изд-во «Истоки», 2006. – 250 с.
- Попова З. Д. Семантико-когнитивный подход как направление когнитивной лингвистики / З. Д. Попова, И. А. Стернин // Vita in lingua : К юбилею профессора С. Г. Воркачева : сб. ст. / отв. ред. В. И. Карасик. – Краснодар : Атриум, 2007б. – С. 171-180.
- Приходько А. М. Концепт в фокусе сопоставительного языкознания / А. М. Приходько // Язык. Текст. Дискурс. Научн. альманах Ставроп. отд. РАЛК / Под. ред. проф. Г. Н. Манаенко. – Ставрополь : СГПИ, 2014. – Вып. 12. – Ч. 1. – С. 10-22.
- Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики / А. М. Приходько. – Запоріжжя : Прем'єр, 2008. – 332 с.
- Санков М. И. Языковые средства выражения концепта ОГРАНИЧЕННЫЕ ФИЗИЧЕСКИЕ/УМСТВЕННЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ в американской лингвокультуре : автореф. дис. на получ. уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 – германские языки / Санков Максим Игоревич. – Москва, 2015. – 28 с.
- Селин С. В. Вербализация концепта madness (безумие) в английском языке : когнитивно-корпусные и лингвокультурологические аспекты : автореф. дис. на получ. уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 – германские языки / Селин Сергей Васильевич. – Воронеж, 2011. – 20 с.
- Слышкин Г. Г. Лингвокультурный концепт как системное образование / Г. Г. Слышкин // Вестник Воронежского университета. – Воронеж : Воронеж. гос. ун-т, 2004. – Вып 1. – С. 29-35.
- Степанов Ю. С. Константы: словарь русской культуры. Опыт исследования / Ю. С. Степанов. – М. : Школа «Языки русской культуры», 1997. – 824 с.
- Степанов Ю. С. Концепты. Тонкая пленка цивилизации / Ю. С. Степанов. – М. : Языки русской культуры, 2007. – 248 с.
- Стернин И. А. Методика исследования структуры концепта / И. А. Стернин // Методологические проблемы когнитивной лингвистики: научное издание / под ред. И. А. Стернина. – Воронеж : Воронеж. гос. ун-т, 2001. – 182 с.

- Стернин И. А. Психолингвистическое значение слова и его описание. Теоретические проблемы / И. А. Стернин., А. В. Рудакова. – Saarbrücken : LAP Lambert Academic Publishing, 2011. – 192 с.
- Уфимцева Н. В. Сопоставительное исследование языкового сознания славян / Н.В. Уфимцева // Методологические проблемы когнитивной лингвистики. – Воронеж : Воронежский государственный университет, 2001. – С. 65-71.
- Фрасинюк Н. І. Вербалізація концепту «ТЕРПІННЯ» в українській, російській та англійській мовах : дис. на здобут. наук. степеня канд. філол. наук : спец. 10.02.15 – загальне мовознавство / Фрасинюк Наталія Іванівна. – К., 2014. – 227 с.
- Черненко Н. А. Вербалізація концепту доброчесність у європейських лінгвокультурах (на матеріалі латинської, французької, англійської та української мов) : дис. на здобут. наук. степеня канд. філол. наук : спец. 10.02.15 – загальне мовознавство / Черненко Ніна Анатоліївна. – К., 2016. – 247 с.
- Шмелев А. Д. Русская языковая модель мира (материалы к словарю) / А. Д. Шмелев. – М. : «Языки славянской культуры», 2002. – 224 с.
- Этманова Л. А. Психолингвистические особенности языкового сознания естественных билингвов : дис. на получ. уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.19 – теория языка / Этманова Лариса Александровна. – М., 2006. – 250 с.
- Boroditsky L. Does Language Shape Thought?: Mandarin and English Speakers' Conceptions of Time / Lera Boroditsky // Cognitive Psychology. – 2001. – № 46. – P. 1-22.
- Chambers J. K. Sociolinguistic theory : linguistic variation and its social significance / J. K. Chambers. – Oxford : Blackwell, 2009. – 308 p.
- Deignan A. Corpus-Based Research into Metaphor / A. Deignan // Researching and Applying Metaphor / Cameron L., Low G. (eds). – Cambridge : Cambridge University Press, 1999. – P. 177-202.
- Eckert P. Age as a sociolinguistic variable / P. Eckert // The handbook of sociolinguistics / F. Coulmas (ed.). – Oxford : Blackwell, 1997. – P. 151-167.
- Labov W. Principles of Linguistic Change / W. Labov. – Oxford : Blackwell Publishers Ltd., 2001. – Vol. 2. Social Factors. – 539 p.
- Sökmen A. Word Association Results : A Window to the Lexicons of ESL Students / Anita J. Sokmen // JALT Journal. – Taïto. – Vol. 15, No. 2. – P. 135-150.

УДК: 811.111'27:159.940

ПРИХОДЬКО А. И.

(Запорожский национальный университет)

ЭНЕРГИЯ ФРЕЙМА: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМЫ

В данной статье основное внимание уделяется обоснованию энергетического потенциала фрейма. Отмечается, что фрейм – двойственная структура, несущая и энергетический потенциал, если понимать противопоставление физической составляющей фрейма и его ментальной сущности как схемы концепта, репрезентируемого вербально. Энергия ситуаций всех видов через сенсорную попадает в нервную систему человека, преобразуется одинаково в нервные импульсы и сохраняется в ментальном пространстве человека в форме энергетической составляющей фрейма как структуратор концепта.

Ключевые слова: фрейм, энергия, потенциал, концепт.

Приходько Г. І. Енергія фрейму: постановка проблеми. У даній статті основна увага приділяється обґрунтуванню енергетичного потенціалу фрейму. Відзначається, що фрейм – двоїста структура, що несе і енергетичний потенціал, якщо розуміти протиставлення фізичного складника фрейму і його ментальної сутності як схеми концепту, що репрезентується вербально. Енергія ситуацій всіх видів через сенсоріку потрапляє в нервову систему людини, перетворюється однаково в нервові імпульси і зберігається в ментальному просторі людини в формі енергетичного складника фрейму як структуратор концепту.

Ключові слова: фрейм, енергія, потенціал, концепт.

Prihodko A. I. Energy of Frame: Formulation of the Problem. This article focuses on the justification of the energy potential of the frame. It is noted that the frame is a dual structure, which carries the energy potential, if we understand the opposition of the physical component of the frame and its mental nature as a circuit of the concept that is represented verbally. The energy of all kinds of situations through sensory gets into the human nervous system; it is equally transformed into nervous impulses and is stored in the person's mental space in the form of the energy component of the frame as the structural component of the concept.

Key words: frame, energy, potential, concept.

Введение. Принимая участие в актах коммуникации, мы или воспринимаем то, что нам говорят другие, или сами продуцируем высказывания. Восприятие последних – сложный процесс, предусматривающий использование самой разнообразной информации. Тем не менее, анализ всех известных нам способов выражения и передачи информации может быть представлен, по мнению Т. А. ван Дейка, в терминах знания, имеющего «более общий характер: понимание неизбежно базируется на более общих концептах, категориях, правилах и стратегиях» [Дейк 1989, с. 16]. Одной из первых и, безусловно, наиболее простых структур для представления семантических данных высокого уровня является, по утверждению Р. Шенка, **сценарий** [Schank 1990, с. 9], который представляет собой набор объединенных